

VEGA

Priručnik: Djeca u zračnim lukama

DJECA KOJOJ PRIJETI RIZIK U POKRETU
PRIRUČNIK ZA GRANIČNE POLICAJCE

VEGA

Priručnik:

Djeca u zračnim lukama

DJECA KOJOJ PRIJETI RIZIK U POKRETU
PRIRUČNIK ZA GRANIČNE POLICAJCE

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland

Tel. + 48 22 205 95 00
Fax + 48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

© Frontex, 2015.
Varšava, kolovoz 2017.

Print:

TT-02-17-558-HR-C
ISBN 978-92-95213-00-5
doi:10.2819/005314

PDF:

TT-02-17-558-HR-N
ISBN 978-92-95213-43-2
doi:10.2819/96960

Sadržaj

Kako se koristiti ovim priručnikom #5

Predgovor #7

1. Definicije #11

- 1.1. Dijete #13
- 1.2. Djeca u pokretu kojoj prijeti rizik #13
- 1.3. Djeca s pratnjom #15
- 1.4. Djeca bez pratnje #15
- 1.5. Djeca odvojena od roditelja #16
- 1.6. Trgovanje djecom #17
- 1.7. Krijumčarenje djece #18
- 1.8. Najbolji interes djeteta #20
- 1.9. Zaštita i nacionalni mehanizmi upućivanja #21

2. Operativne smjernice #23

- 2.1. Uvod #25
- 2.2. Postupanje s djecom #26
- 2.3. Ostanak s djetetom u prostorima na granici #28

3. Djeca s pratnjom i djeca odvojena od roditelja #31

- 3.1. Prilikom pristupanja provjerama i tijekom provjera prve razine #33
- 3.2. Kontrola druge razine #37
- 3.3. Transitna područja i provjere na izlazu iz pristanišne zgrade #43
- 3.4. Konačne odluke i upućivanja #43

4. Djeca bez pratnje #45

- 4.1. Prilikom pristupanja provjerama i tijekom provjera prve razine #47
- 4.2. Kontrola druge razine #49
- 4.3. Konačne odluke i upućivanja #51

5. Dodatne informacije #53

- 5.1. Prikupljanje podataka #55
- 5.2. Zaštita podataka #55
- 5.3. Konzularni predstavnici trećih zemalja #56
- 5.4. Postupci zračnih prijevoznika za postupanje s djecom bez pratnje #56

6. Zaštita i nacionalni mehanizmi upućivanja #57

7. Pojmovnik #63

Kako se koristiti ovim priručnikom

Cilj preporuka sadržanih u ovom priručniku jest podići svijest graničnih policajaca s obzirom na djecu (maloljetnike) koja prelaze vanjsku zračnu granicu Europske unije, bilo da ih prati druga osoba ili ne. To može poboljšati identifikaciju djece u pokretu kojoj prijete rizik u zračnim lukama te u isto vrijeme osigurati poštivanje njihovih prava i poboljšanje djelovanja protiv kriminalnih prijetnji njihovoj dobrobiti.

Priručnik sadržava prikladne operativne radnje za kontrole ulaska, tranzita i izlaska koje su osmišljene ne uzimajući u obzir moguću, ali rijetku prisutnost na licu mjesta policajaca koji su specijalizirani za prava djece ili zaštitu djece. Smjernice su osmišljene na način koji odražava te u svakom trenutku osigurava pristup temeljen na pravima djeteta, uzimajući istodobno u obzir konkretne potrebe i obveze djelovanja graničnih policajaca.

Ovaj je priručnik izrađen za iskusne granične policajce te se temelji na načelima najboljih interesa djeteta i zaštite djeteta na granici.

Smjernice bi trebalo provoditi:

- ♦ u skladu s nacionalnim propisima i ovlastima domaćih tijela granične policije;
- ♦ imajući na umu da djelovanje koje Frontex predlaže obuhvaća sve aktivnosti kontrole granice do trenutka kada, ovisno o okolnostima, razumna sumnja da bi dijete moglo biti u opasnosti postane dovoljno jaka. Nakon toga mehanizam upućivanja i početna istraga primjenjuju se u skladu s odgovarajućim nacionalnim zakonodavstvom o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti ranjivih osoba, a posebno zaštiti najboljeg interesa djeteta, koji moraju imati pred-

nost, zajedno s načelom zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja (*non-refoulement*)¹.

Svi granični policajci pozvani su na terenu provjeriti ono što se spominje u ovim smjernicama te poslati svoje preporuke ili komentare na sljedeću e-adresu Frontexa:

VEGA.Children@frontex.europa.eu.

Predmet: „VEGA Children Handbook, comments” („VEGA-in priručnik o djeci, komentari”).

1 Vraćanje znači izgon osoba koje imaju pravo da ih se prizna kao izbjeglice. Načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja prvi je put utvrđeno 1951. u članku 33. stavku 1. Konvencije Ujedinjenih naroda o statusu izbjeglica (KSI): „Nijedna država ugovornica neće protjerati ili vratiti („refouler”) izbjeglicu na granicu teritorija gdje bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rasnih, vjerskih, nacionalnih razloga, kao i zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja”.

Predgovor

Zbog njihove dobi i stupnja zrelosti, djeci općenito prijeti veći rizik od zlostavljanja nego odraslima. U posljednjih 20 godina međunarodne kriminalne mreže povezane s nezakonitim migracijama postale su sofisticiranije nego ikad. Zbog prirode krijumčarenja djece i trgovanja djecom teško je doći do točnih podataka, no mnogi se analitičari slažu da je došlo do povećanja u ovim kategorijama prekograničnoga kriminala (Globalno izvješće Ureda Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) za 2012. pokazuje da su otprilike 27 % otkrivenih žrtava trgovanja ljudima u razdoblju od 2007. do 2010. bila djeca, za razliku od 20 % u razdoblju od 2003. do 2006.). Posljednja zbirka statističkih podataka Eurostata objavljena u listopadu 2014. pokazuje da je 17 % ukupnog broja žrtava trgovanja ljudima registriranih po dobi u Europskoj uniji u dobi od 12 do 17 godina.

Nadalje, svaka pojedina zemlja ima svoju interpretaciju i kategorizaciju fenomena djece zahvaćene prekograničnim kriminalom.

U tom je kontekstu primarna uloga granične policije identificirati djecu kojoj prijeti poseban rizik. Granični policajci također imaju ključnu ulogu u osiguravanju da se ta djeca, bez obzira na njihovu dob, upute odgovarajućim tijelima i službama odgovornima za njihovu naknadnu zaštitu i dobrobit te da se u isto vrijeme otkriju i suzbiju aktivnosti pomagača, krijumčara i/ili trgovaca ljudima. Podaci prikupljeni u takvom postupku često su od ključnog značaja za policijske napore da se razbiju međunarodne kriminalne mreže.

Hvatanje koraka s kriminalcima i njihovim načinom djelovanja koji se stalno mijenja nije lak zadatak; mogućnost prepoznavanja djeteta kojem prijeti poseban rizik zahtijeva specijalizirane

vještine kojih često nema na glavnim mjestima ulaska u Europu uniju. Nadalje, postupanje s ranjivom djecom – uključujući razgovor, obraćanje i postupanje bez kršenja njihova integriteta, njihovih prava ili interesa – sporno je pitanje u mnogim zemljama svijeta koje stavlja daljnje izazove pred svaku službu za nadzor granica.

Cilj ovog Frontexovog priručnika jest pozabaviti se tim nedostacima i podržati ključne procese s obzirom na identifikaciju djece u pokretu i djece kojoj prijete rizik i s obzirom na aktivaciju upućivanja odgovarajućim tijelima. Već je provedeno mnogo istraživanja o dobrobiti, zaštiti i upućivanju djece za koju se utvrdi da im prijete rizik, no nijedno od njih nije ponudilo specifične elemente praktičnih smjernica za provedbu zakona. Isto tako, nijedno od njih nije graničnim policajcima ponudilo perspektive o aktivnostima na granici, a oni često igraju ključnu ulogu u pokretanju tih postupaka i razbijanju povezanih kriminalnih organizacija.

Temeljni cilj ovog priručnika jest povećati učinkovitost „zaštite djece u pokretu“ na sveobuhvatan i operativan način.

Oslanjajući se na znanja vodećih europskih stručnjaka, kao i na prikupljeno iskustvo desetaka graničnih policajaca, ovaj priručnik pokriva svaki aspekt kontrola ulaska, tranzita i izlaska u slučajevima nezakonitih migracija i prekograničnoga kriminala koji uključuje djecu u zračnim lukama.

Sadržaj je posebno osmišljen da bi se graničnim policajcima olakšala njegova primjena te je snažno usmjeren na provedbu zakona, dok u isto vrijeme pokriva odgovarajuće aspekte integriteta djece i potrebe za njihovom zaštitom.

Iako je prvenstveno namijenjen službama nadzora granice, ovaj priručnik također bi trebao biti zanimljiv drugim ljudima, od zaposlenika zračnih luka i zračnih prijevoznika odgovornih za djecu

bez pratnje tijekom letova do zaposlenika u prihvatnim centrima te drugim službama i tijelima, i državnim i privatnim, koji bi u njemu mogli pronaći prijedloge za hvatanje ukoštac sa zahtjevnim pitanjem djece kojoj prijete rizik.

1. Definicije

Za potrebe ovog priručnika upotrebljavaju se sljedeće definicije:

1.1. Dijete

U skladu s odgovarajućim međunarodnim i europskim pravnim normama i zakonima, dijete je svaka osoba mlađa od 18 godina, osim u slučaju kada se u skladu sa zakonom primjenjivim na dijete punoljetnost ostvaruje ranije.

Isto tako, pojmovi „ispod granice punoljetnosti” ili „maloljetnik/maloljetnica” obično se mogu upotrebljavati za opisivanje osobe mlađe od 18 godina. Većina zračnih prijevoznika svrstava djecu mlađu od 3 godine među „dojenčad i malu djecu”. U stvarnosti, važno je razumjeti na koga se ove aktivnosti odnose, a ne koji se termin upotrebljava.

Kada se dob osobe ne može odrediti i postoje razlozi za vjerovanje da bi ona mogla biti dijete, s njome bi se tako trebalo i postupati te joj, prema potrebi, odmah pružiti pomoć, podršku i zaštitu dok se ne utvrdi točna dob (tj. pretpostavka mlađe dobi). Stoga bi, u slučaju bilo kakve sumnje, trebalo pretpostaviti da se radi o osobi dječje dobi i postupati na način koji odgovara djeci.

1.2. Djeca u pokretu kojoj prijeti rizik

Djeca su po svojoj prirodi ranjivija nego odrasli. Ovisno o njihovoj dobi i stupnju zrelosti, djeca u različitoj mjeri ovise o odraslima za zadovoljenje svojih osnovnih potreba. Neka djeca koja putuju preko vanjske granice Europske unije ranjivija su od druge. Ako nemaju prikladnu skrb i zaštitu ili su njihova prava djece ugrožena, obuhvaćena su definicijom djece „kojoj prijeti rizik”. Ta djeca postaju prioritet za granične policajce, iako nikad nije jednostavno donijeti takvu prosudbu, čak ni najiskusnijima u tom području.

Međuagencijska radna skupina za djecu u pokretu² usuglasila se oko definicije kada bi se djeca trebala smatrati „u pokretu“. Skupina je osmislila širok koncept koji obuhvaća djecu različitih profila i s različitim iskustvima. Definicija glasi kako slijedi: *„ta djeca koja su u pokretu iz različitih razloga, dobrovoljno ili ne, unutar zemlje ili između zemalja, sa ili bez svojih roditelja ili drugih primarnih pružatelja skrbi te čije ih kretanje, iako može otvoriti mogućnosti, može suočiti s rizikom (ili povećanim rizikom) od gospodarskog ili seksualnog iskorištavanja, zlostavljanja, zanemarivanja ili nasilja. Djeci prijete posebni rizici zbog migracija.“*

Djeca kojoj prijete rizik obično se definiraju kao djeca kojoj nedostaju zaštita i skrb te čije osnovne potrebe i dobrobit (hrana, voda, odjeća, zaklon, lijekovi itd.) nisu ispunjeni. To može dovesti do toga da nikad ne dosegnu svoj puni potencijal u fizičkom, društvenom, emocionalnom ili mentalnom smislu. U tim su situacijama posebno ranjiva i prijete im rizik od iskorištavanja, bilo krijumčarenjem ili trgovanjem ili od strane vlastitih roditelja ili obitelji.

Među djecu kojoj prijete rizik ubrajaju se djeca koja žive u siromaštvu, djeca bez roditelja, djeca koja žive na ulici, djeca radnici, djeca zahvaćena oružanim sukobima i djeca vojnici, djeca koja su zaražena HIV-om ili oboljela od AIDS-a, djeca koja su zlostavljana seksualno ili na drugi način i djeca s invaliditetom. Načini na koje dijete može biti marginalizirano, stigmatizirano

² Međuagencijska radna skupina za djecu u pokretu uspostavljena je 2011. i sastoji se od sljedećih organizacija: Međunarodna organizacija rada (ILO), Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Plan International, Save the Children, Terre des Hommes International Federation, Afrički pokret djece i mladih u radnom odnosu (AMWCY/MAEJT), Razvojno djelovanje za okoliš u zemljama trećeg svijeta (ENDA), visoki povjerenik Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR), Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF) i World Vision International.

ili diskriminirano gotovo su bezbrojni te se mogu razlikovati u različitim društvima.

Vrste opasnosti koje pogađaju djecu vrlo su raznolike (krijumčarenje; trgovanje, radi prisilnog rada, prisilnog prosjačenja ili prisile na drugu vrstu kriminala; itd.) te ih je teško razvrstati.

Mnoga djeca nalaze se u više od jedne situacije ranjivosti ili opasnosti, što povećava njihov stupanj ranjivosti i poteškoće prilikom utvrđivanja razine rizika (kao funkcije ranjivosti i opasnosti). Primjerice, djeca bez pratnje ili odvojena od roditelja (vidjeti točke 1.4. i 1.5.) priznata su kao djeca kojoj posebno prijete rizik od trgovanja, zlostavljanja ili nasilja i/ili iskorištavanja.

Djeca obično ne mogu jasno artikulirati ili objasniti situaciju u kojoj se nalaze (kao što naglašava UNHCR).

1.3. Djeca s pratnjom

To su osobe mlađe od 18 godina koje prati bar jedan njihov roditelj ili zakonski/običajni primarni pružatelj skrbi.

1.4. Djeca bez pratnje

Djeca bez pratnje, poznata još pod nazivom maloljetnici bez pratnje ili MBP-ovi, jesu djeca odvojena od oba roditelja ili drugih srodnika ili odgovornih odraslih osoba te za koju ne skrbi nijedna odrasla osoba, bilo zakonski ili običajno.

Djeca koja su napuštena nakon što stupe na teritorij neke zemlje – što se može dogoditi, primjerice, u kratkom vremenu između slijetanja zrakoplova i dolaska do kontrole putovnica – također se definiraju kao djeca bez pratnje.

Ta bi djeca trebala imati punu zaštitu sve dok se za njih ne počne skrbiti odrasla osoba po zakonu ili običaju.

1.5. Djeca odvojena od roditelja

Djeca odvojena od roditelja jesu djeca odvojena od jednog ili oba roditelja ili od svog prethodnog zakonskog ili običajnog primarnog pružatelja skrbi, no ne nužno od drugih srodnika. Ta definicija stoga može uključivati djecu koju prate drugi odrasli članovi obitelji (npr. ujak ili djed).

Sva djeca, posebno ona najranjivija, poput djece bez pratnje i djece odvojene od roditelja, imaju pravo da im se zajamči zaštita. Mjere odgovora uključuju: pravilnu identifikaciju po dolasku na mjesto ulaska u zemlju ili čim nadležna tijela saznaju za njihovu prisutnost u zemlji; brzu registraciju i utvrđivanje potencijalnog postojanja međunarodne zaštite (uključujući zabranu prisilnog udaljenja ili vraćanja) te, prema potrebi, pronalaženje članova obitelji, gdje je to moguće, ili imenovanje skrbnika i zakonskog zastupnika; skrb i smještaj; potpuni pristup obrazovanju, zdravstvenim uslugama i primjerenom životnom standardu; olakšan pristup postupcima azila gdje je to primjenjivo; te zajamčeni pristup dopunskim oblicima zaštite³.

Svaka odluka koja se odnosi na tu ranjivu djecu trebala bi u obzir uzeti njihovo pojedinačno stanje, kao i nacionalne i regionalne pravne okvire, izbjegličko pravo te međunarodno humanitarno pravo i pravo ljudskih prava. Načela zaštite i dobrobiti djece tre-

³ Odbor Ujedinjenih naroda za prava djeteta, Opća napomena br. 6 (2005.) o postupanju s djecom bez pratnje i djecom odvojenom od roditelja izvan njihove zemlje podrijetla.

bala bi se razmatrati prva kad se radi o postupanju s tom djecom od strane imigracijskih službenika, policije i svih drugih odgovornih osoba koje s njima postupaju.

Neovisno o sljedećim kategorizacijama, sva djeca imaju pravo na traženje azila te na to da se njihov najbolji interes utvrdi, ocijeni i zajamči. Ako postoji bilo kakva dvojba u vezi sa stvarnom dobi dotičnog djeteta, mora se osigurati upućivanje na **akreditirani postupak uz primjenu mehanizma utvrđivanja dobi**.

U skladu sa zakonodavstvom Europske unije, zabrinutost zbog migracija i statusa ne smije biti temelj za odbijanje mjera zaštite, uključujući dozvolu za ulazak i ostanak u državi članici Europske unije.

1.6. Trgovanje djecom

Trgovanje ljudima definirano je u Direktivi EU-a o trgovanju ljudima kao vrbovanje, prijevoz, prevođenje, skrivanje ili primanje osoba, u ovom slučaju djece, uključujući razmjenu ili prijenos kontrole nad tom djecom, u svrhu izrabljivanja⁴.

To se može dogoditi upotrebom prijetnje, sile ili nekog drugog oblika prisile, otmicom, obmanom, prijevarom, zlorabom ovlasti ili položaja ranjivosti, davanjem ili primanjem plaćanja

⁴ Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/PUP (članak 2. stavak 1.). Člankom 2. stavkom 3. definirane su svrhe iskorištavanja koje uključuju „najmanje iskorištavanje prostitucije drugih ili druge oblike seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge, uključujući prošenje, ropstvo ili radnje slične ropstvu, služenje ili iskorištavanje kaznenih djela ili odstranjivanje organa“.

ili koristi da bi se postigla privola osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom.

Međutim, članak 2. stavak 5. Direktive o trgovanju ljudima vrlo je jasan: ako je konačna svrha iskorištavanje djeteta, trgovanje ljudima smatra se kaznenim djelom, čak i kad nisu upotrijebljena prethodno navedena sredstva.

Trgovanje djecom nije isključivo kazneno djelo prekograničnog kriminala: budući da je svrha kaznenog djela iskorištavanje djece, djecom se može trgovati unutar državnih granica.

Uz to što su predmet trgovanja, nekoj djeci žrtvama mogu biti potrebne druge vrste međunarodne zaštite, poput azila. Djeca imaju isto pravo na zabranu prisilnog udaljenja ili vraćanja (*non-refoulement*) kao odrasli. Ta su prava dobro utvrđena u pravnoj stečevini Europske unije o azilu⁵.

1.7. Krijumčarenje djece

Krijumčarenje djece jest postizanje nezakonitog ulaska djeteta u državu ugovornicu koje dijete nije državljanin ili stalni rezident da bi se izravno ili neizravno stekla financijska ili druga materijalna korist⁶.

5 Direktiva 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (preinačena).

6 Temeljeno na Protokolu protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom koji dopunjuje Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranoga kriminala (Protokoli iz Palerma iz 2000.).

Iako se mogu naći poveznice između tog oblika kaznenog djela i trgovanja djecom, ne smije ih se zamijeniti.

- ♦ Svrha trgovanja jest iskoristiti ljudsko biće pa se smatra zločinom protiv osobe. Svrha krijumčarenja jest prevesti osobu preko granice na nezakonit način te se smatra zločinom protiv suvereniteta države.
- ♦ Trgovanje uključuje namjeru iskorištavanja ljudi nakon njihovog dolaska u zemlju, dok uloga krijumčara obično prestaje čim njihov klijent stupi u zemlju odredišta.
- ♦ Trgovanje se može odvijati unutar nacionalnih granica i preko njih, dok je za krijumčarenje potrebno prekogranično kretanje.
- ♦ Ulazak djeteta u državu može biti zakonit ili nezakonit u slučaju trgovanja, dok krijumčarenje obično uključuje nezakonit ulazak.
- ♦ U slučaju odraslih osoba trgovanje se obično postiže prisilom i/ili prijevarom. U slučaju krijumčarenja je suprotno: oni koje se krijumčari gotovo su uvijek u dogovoru s krijumčarima. Međutim, u slučaju djece situacija je složenija. Odbor Ujedinjenih naroda za prava djeteta (UNCRC) priznaje razinu djelovanja djeteta, no također pojašnjava da to ovisi o dobi i stupnju zrelosti djeteta. Nadalje, u pravnom smislu, za radnje koje uključuju dijete potrebna je i suglasnost roditelja. Razna pitanja, poput stupnja zrelosti djeteta i posljedičnog razumijevanja situacije s njegova gledišta itd. potrebno je pobliže razmotriti u slučajevima koji uključuju djecu. Kao što je Interpol utvrdio, radne metode trgovaca i krijumčara imaju mnogo poveznica, zbog čega policajcima može biti vrlo teško razlikovati te dvije vrste kaznenih djela. U mnogim slučajevima nije moguće razlikovati trgovanje od krijumčarenja dok ne završi faza prijevoza i ne počne faza iskorištavanja⁷.

⁷ Izvješće o aktivnosti trgovanja ljudima i krijumčarenja ljudi za 2010.–2011., objavljeno u svibnju 2012.

Pravo na azil i načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja također se primjenjuje na krijumčarenu djecu, koja mogu imati potrebu za međunarodnom zaštitom.

1.8. Najbolji interes djeteta

U Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta predviđeno je da „u svim akcijama koje se odnose na djecu, bilo da ih poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, najbolji interes djeteta mora imati prednost”. Djelovanje u najboljem interesu djeteta trebalo bi biti načelo kojim će se voditi svaki granični policajac. Potreba da najbolji interes djeteta ima prednost u svim pitanjima koja se na njega odnose također je uređena člankom 24. Povelje o temeljnim pravima Europske unije.

Odbor UN-a za prava djeteta⁸ izjavio je nedavno da je „*pojam najboljeg interesa djeteta složen te se njegov sadržaj mora odrediti ovisno o slučaju*”. Najbolji interes djeteta trebaju odrediti tijela nadležna za zaštitu djece u zemlji tako da se pokrenu postupci potrebni za brzo rješavanje praktičnih slučajeva. Granični policajci igraju ključnu ulogu te bi trebali upućivati sve slučajeve u kojima postoji naznaka rizika za dijete kako je opisano u ovom priručniku.

To zahtijeva kapacitete koje granični policajci obično nemaju, posebno kad se radi o nekoliko sekundi u kojima treba utvrditi prijetili li nekom djetetu rizik na vanjskoj granici; stoga je složenost posla s kojim se granični policajci suočavaju još značajnija.

Ključno je da granični policajci budu posebno fleksibilni u slučajevima koji uključuju djecu. Interes djeteta u specifičnom položaju ranjivosti ne postiže se uvijek na isti način kao interes drugog

⁸ UNCRC, Opća napomena br. 14 (2013.).

djeteta u sličnoj situaciji. Iskusni granični policajac zna da ne postoje dva ista slučaja te u pogledu djece postupa s posebnom pozornošću i temeljitošću. Potrebno je prikupiti što više informacija o situaciji pojedinog djeteta prije donošenja bilo kakve odluke.

1.9. Zaštita i nacionalni mehanizmi upućivanja

Nacionalni mehanizam upućivanja (NMU) jest sustav i mehanizam kojim se državi omogućava da ispuni svoju obvezu zaštite i promicanja ljudskih prava žrtava trgovanja i drugih ranjivih osoba kroz koordinirani odgovor, često uz specijaliziranu pomoć ustanova civilnog društva, međunarodnih organizacija i nevladinih organizacija (NGO). Između NMU-ova država članica Europske unije postoje postupovne razlike, no svima je zajednički jedan cilj: učinkovito upućivanje ranjivih osoba najboljim i najprikladnijim dostupnim službama za podršku. Poglavlje 6. sadrži detaljniju raspravu o NMU-ovima koji su važni za svu djecu kojoj prijete rizik, a ne samo onu kojoj prijete rizik trgovanja.

2. Operativne smjernice

2.1. Uvod

Granične kontrole ključna su prilika da granični policajci spriječe prekogranično kazneno djelo: jednom kad žrtve napuste zračnu luku, znatno se smanjuju mogućnosti za presretanje kriminalaca i sprečavanje njihovih radnji, kao i mogućnost otkrivanja žrtava i aktiviranja mjera zaštite djece. Koliko će još žrtava djece patiti ako se te kriminalne mreže ne suzbiju?

U Europolu smatraju da su zračne luke najvjerojatnije mjesto preko kojeg se odvija trgovanje djecom ili krijumčarenje djece u Europsku uniju. Krijumčari i trgovci ljudima daju prednost zračnim lukama, a njihov najčešći način rada jest korištenje krivotvorenih ili prijevarom dobivenih isprava da bi zaobišli odgovarajuće sustave.

Poteškoća u otkrivanju graničnoga kaznenog djela koji uključuje djecu dobro je poznata. Primjerice, djeca kojom se trguje često putuju s valjanom putovnicom odrasle osobe s kojom nisu u rodu. Čak i tamo gdje putovnica sadržava fotografiju djeteta, identifikaciju može otežati činjenica da nerazvijena lica često nalikuju jedno drugome te da se dječje lice, kosa i čak boja očiju odrastanjem mogu znatno promijeniti. Zbog toga granični policajac možda neće primijetiti da dijete i odrasli nositelj putovnice zapravo nisu u rodu.

Krijumčari i trgovci obično nastoje doći u vrijeme najveće gužve, kad je pritisak na službe za kontrolu putovnica najveći: da bi bolje zaštitili djecu, granični policajci trebali bi biti svjesni tog njihovog načina rada.

Iskustva koja je Frontex stekao tijekom godina pokazuju da iza nezakonitog prelaska granice može stajati slučaj krijumčarenja ljudi ili potencijalno slučaj trgovanja ljudima. To znači da je svako

otkrivanje trgovanja na vanjskoj granici rezultat intenziviranja provjera, što je slučaj i kad se radi o djeci.

Da bi se podigla svijest o djeci u pokretu kojoj prijeti rizik, ključno je razviti i održati dobar odnos s drugim policajcima u zračnoj luci, kao i službenicima koji nisu policajci, poput osoblja zračne luke, djelatnika službi za zaštitu djece i osoba koje rade s drugim ranjivim skupinama⁹, kao i drugim nadležnim tijelima. To se može postići redovitim sastancima za koordinaciju, zajedničkim tečajevima, zajedničkim specijaliziranim timovima itd.

2.2. Postupanje s djecom

Ključno je shvatiti da se djeca psihološki razlikuju od odraslih osoba; stoga je prilikom postupanja s njima potreban pristup prilagođen djeci. Isto tako, dijete se možda neće željeti povjeriti strancu pa bi policajac (po mogućnosti u civilnoj odjeći) koji postupuje s djetetom trebao poduzeti sve što je moguće da bi za-dobio povjerenje djeteta.

Dobre prakse koje valja imati na umu prilikom postupanja s djecom uključuju sljedeće:

- ♦ stvorite prijateljsko okruženje (to može biti prikladna prostori-ja prilagođena djeci¹⁰, ako je dostupna), smanjite razliku u moći (izbjegavajte formalnosti, pripazite na govor tijela, verbalni ton, izraze koje koristite itd.) i omogućite djetetu da se prilagodi okolini;
- ♦ objasnite uloge i poslove odraslih osoba koje postupaju s djetetom;

⁹ Uključujući akreditirane međunarodne organizacije i nevladine organizacije.

¹⁰ Imajte na umu da prikladna prostorija može osigurati privatnost, no, s druge strane, ulazak u takvu prostoriju može uznemiriti dijete. Stoga je prikladna prostorija samo ona koja je pripremljena za takve događaje.

- ♦ uvijek govorite istinu;
- ♦ slušajte dijete;
- ♦ govorite jednostavnim jezikom i izbjegavajte stručne izraze (imajući na umu jezične prepreke);
- ♦ govorite i ponašajte se na način prikladan dobi i stupnju zrelosti djeteta;
- ♦ pokušajte postići da se dijete osjeća udobno;
- ♦ prilagodite svoje ponašanje (npr. održavajte kontakt očima, budite na istoj razini).

Osnovne informacije o postupanju s djecom sadržane su u Praktičnom priručniku za granične policajce¹¹ i odnose se na sljedeće:

„Maloljetnici zaslužuju posebnu pozornost graničnih policajaca, bilo da putuju s pratnjom ili bez nje.

U slučaju maloljetnika s pratnjom, granični policajac mora provjeriti imaju li odrasle osobe koje prate maloljetnike roditeljsku skrb nad njima, posebno u slučajevima kada maloljetnike prati samo jedna odrasla osoba i kad postoji opravdana sumnja da su nezakonito odvojeni od skrbi osobe koja ima zakonsku roditeljsku skrb nad njima. Ako je tako, granični policajac morat će provesti svu potrebnu istragu da bi spriječio otmicu ili u svakom slučaju nezakonito odvajanje maloljetnika.

Maloljetnici bez pratnje moraju proći detaljnu provjeru putnih i popratnih isprava da bi se osiguralo da ne napuste državno područje protiv volje osobe ili osoba koje imaju roditeljsku skrb nad njima.”

U slučajevima kada postoji sumnja u pogledu bilo koje prethodno navedene okolnosti, a koja je utvrđena u Praktičnom

¹¹ Preporuka Komisije o uspostavi zajedničkog „Praktičnog priručnika za graničnu policiju (Schengenski priručnik)” koji upotrebljavaju nadležna tijela država članica prilikom obavljanja graničnih kontrola osoba C(2006) 5186 završna verzija, Bruxelles, 6. studenoga 2006.

priručniku za granične policajce, granični policajci moraju se poslužiti popisom nacionalnih kontaktnih točaka radi savjetovanja o maloljetnicima.

Iako se u Praktičnom priručniku za granične policajce jasno upućuje na roditeljsku skrb kao kriterij za razlikovanje djece u pratnji ili bez nje, granični policajci trebali bi obraćati posebnu pozornost na svu djecu koja putuju, neovisno o tome jesu li u pratnji, bez pratnje ili odvojena od roditelja.

Uz informacije iz Praktičnog priručnika za granične policajce i Zakonika o schengenskim granicama, u sljedećim poglavljima ovog priručnika graničnim policajcima pružit će se detaljni i specifični postupci koje treba slijediti prilikom postupanja s djecom te da bi se identificirale žrtve krijumčarenja djece i trgovanja djecom.

Preporuke se mogu razlikovati ovisno o nacionalnom zakonodavstvu, no svako bi dijete trebalo dobiti poseban tretman, a granični policajci trebaju biti svjesni opisanih pokazatelja da se radi o djeci kojoj prijete rizik.

Međutim, time nisu iscrpljene sve preporuke: granični policajci također bi trebali biti svjesni različitih načina rada, činjenice da se načini rada prilagođavaju reakcijama policije te, prije svega, da je dijete moguće nagovoriti, no njegov govor tijela teško se može potpuno sakriti.

2.3. Ostanak s djetetom u prostorima na granici

Granični policajci trebali bi biti odgovorni za svako dijete dok se ono nalazi u prostorima granične kontrole. Važna stvar koju treba imati na umu jest da se granični policajci trebaju brinuti za dijete sve dok osposobljena osoba, djelatnik službe za zaštitu

djece ili drugo tijelo nadležno za zaštitu djece ne stigne i preuzme odgovornost.

Opće preporuke (koje treba prilagoditi dobi i stupnju zrelosti djeteta) prikladne za provjere prve i druge razine:

- ♦ Prilagodite se situaciji i djetetu – nacrtajte slike olovkom na papiru, sjednite zajedno na pod da biste stvorili neformalnu atmosferu.
- ♦ Pokušajte razgovarati postavljajući otvorena pitanja (dijete bi trebalo moći dati odgovor koji želi, a pitanja na koja je odgovor samo da/ne treba izbjegavati), izbjegavajte sugeriranje odgovora koliko je moguće, dopustite djetetu da slobodno govori i da si uzme dovoljno vremena. Pitajte dijete osjeća li se udobno, je li žedno, gladno, je li mu vruće, hladno ili treba li otići na zahod, želi li ili treba bilo što, a da mu to možete pružiti. Dijete će možda željeti vidjeti svoju majku ili oca pa ne obećavajte ono što ne možete ispuniti, u protivnom ćete možda ugroziti povjerenje između sebe i djeteta.
- ♦ Upitajte dijete je li mu potrebna liječnička pomoć ili drugi poseban tretman (ovisno o dobi djeteta, možete jednostavno pitati dijete osjeća li negdje bol). Također je moguće pitati osobu koja prati dijete je li djetetu potrebna liječnička pomoć ili drugi poseban tretman. Budite svjesni toga da osoba koja prati dijete može iskoristiti vaše pitanje u vlastitu korist.
- ♦ Potražite znakove ozljeda ili uočljive simptome bolesti, obratite posebnu pozornost na pokazatelje mogućeg zlostavljanja (poput prisutnosti nekoliko ozljeda koje su u različitim fazama liječenja, ozljede na licu vrlo male djece, mjesta na glavi djeteta gdje nedostaje kosa itd.).
- ♦ Informirajte dijete (tijekom provjera druge razine) o postupcima koji se očekuju na način na koji dijete to može razumjeti.

3. Djeca s pratećom i djeca odvojena od roditelja

3.1. Prilikom pristupanja provjerama i tijekom provjera prve razine

3.1.1. Scena prije kontrole: ima li ičeg neobičnog?

Dijete može biti u pratnji roditelja, zakonskog skrbnika (dijete s pratnjom) ili treće osobe koja može biti odrasla osoba ili član obitelji, primjerice ujak ili djed (dijete odvojeno od roditelja). Ljudi se ponašaju prirodnije kad misle da ih nitko ne promatra pa bi promatranje ponašanja djece i osoba koje ih prate prema kontroli putovnica ili u redu ispred moglo biti korisno. U većim zračnim lukama uvijek vrijedi razmotriti mogućnost razmještanja policajaca u civilnoj odjeći.

Granični policajci trebali bi izbjegavati pretpostavke ili predrasude prilikom promatranja ljudi. Važno je suzdržati se od diskriminacije na temelju pretpostavljenog kulturnog, vjerskog, nacionalnog ili etničkog identiteta, roda ili drugih faktora prilikom promatranja djece i ljudi koji ih prate. Međutim, potrebno je obratiti posebnu pozornost djeci koja dolaze iz „zemalja/regija osjetljivih na azil“.

Važan dio svake procjene temelji se na prvom dojmu, koliko god je on intuitivan za iskusnoga graničnoga policajca. Svaka neobičajena situacija trebala bi privući pozornost policajaca i rezultirati poduzimanjem aktivnosti na drugoj razini kontrole (npr. provjeru odnosa između djeteta i odrasle osobe, detaljniju provjeru popratnih dokumenata itd.).

Iskusni granični policajci, koji su navikli gledati djecu na granici, mogu iskoristiti svoje znanje pri razmatranju sljedećih nekoliko pitanja u vezi s dobi i stupnjem zrelosti djeteta koje opažaju.

Izgled djeteta:

- ♦ Sramežljivo, neumjereno, povučeno ili preplašeno.

- ♦ Zatvoren govor tijela, pokušava izgledati što manje.
- ♦ Ne uspostavlja kontakt očima, gleda u pod.
- ♦ Izgleda kao da se ne uklapa u grupu s kojom putuje.
- ♦ Odjeća: je li potpuno nova? Pristaje li djetetu ili izgleda kao da je posuđena? Je li onakva kakvu očekujete? Je li odjeća primjerena situaciji?
- ♦ Pokušava uspostaviti kontakt očima s osobom koja ga ignorira.
- ♦ Sličnost fizičkih karakteristika s karakteristikama odrasle osobe (ako je ona roditelj) uz uzimanje u obzir načela nediskriminacije i njegove objektivne primjene prilikom profiliranja.
- ♦ Pažljivo promatranje interakcija između djeteta i roditelja/ odraslih osoba koje ga prate.
- ♦ Osjeća li se dijete opušteno s odraslom osobom ili osobama?
- ♦ Smije li dijete slobodno govoriti?
- ♦ Pokazuje li dijete ikakve znakove straha od odrasle osobe ili osoba?

Potrebno je obratiti posebnu pozornost ako dijete prati samo jedna odrasla osoba ili ako je dijete iz zemlje iz koje dolazi znatan broj izbjeglica ili zemlje u kojoj vlada sukob ili gdje se ozbiljno krše ljudska prava.

Postoji rijetka mogućnost da su uspavane bebe pod sedativima da bi prošle kontrolu. Ako nakon nekog vremena (možda tijekom druge razine) dijete još uvijek čvrsto spava, posebno ako odrasla osoba koja ga prati pokazuje znakove nervoze, to bi trebao biti razlog za sumnju.

Ista metoda može se upotrijebiti u slučaju vrlo male djece koja znaju govoriti, čime predstavljaju rizik za osobu koja ih prati. Za njih se može smatrati da su premlada da bi ih se pravilno uputilo u to što smiju ili ne smiju reći.

3.1.2. Prilikom kontrole prve razine

Granični policajci na šalteru trebali bi obratiti pozornost na neke od sljedećih dodatnih pokazatelja izgleda:

Predškolska djeca (obično mlađa od 6 godina):

- ♦ Primjećujete li nešto neobično u vezi sa situacijom?
- ♦ Je li ponašanje djeteta u skladu s trajanjem putovanja?
- ♦ Je li dijete mirno, odsutno, zbunjeno, preplašeno ili uznemireno?
- ♦ Osjeća li se dijete opušteno u prisutnosti osobe koja ga prati?
Ako se boji formalnosti kontrole putovnice, ostaje li u blizini osobe koja ga prati?
- ♦ Gleda li dijete u drugog putnika, koji ga pokušava ignorirati?
(U tom slučaju potrebno je podvrći drugog putnika detaljnijoj provjeri jer može biti „pratnja“.)

Školska djeca (obično starija od 6 godina):

- ♦ Primjećujete li nešto neobično u vezi sa situacijom?
- ♦ Je li dijete uplašeno ili uznemireno?
- ♦ Je li dijete odsutno, priča li nerazgovijetno ili nepovezano?
- ♦ Je li dijete neprimjereno submisivno?
- ♦ Gleda li dijete u drugog putnika, koji ga pokušava ignorirati?
(U tom slučaju potrebno je podvrći drugog putnika detaljnijoj provjeri jer može biti „pratnja“.)
- ♦ Izgleda li dijete kao da je možda pod utjecajem sedativa?

Odrasla osoba koja prati dijete:

- ♦ Ako se radi o roditelju, koliko je nalik djetetu? Je li njezin fizički izgled kompatibilan s djetetovim? Postoje li sličnosti u ponašanju ili držanju između roditelja i djeteta ili u drugim bihevioralnim karakteristikama?
- ♦ Izgleda li odrasla osoba zabrinuto, uznemireno ili nervozno?
- ♦ Čini li se da je dinamika između djeteta i osobe koja ga prati dosljedna kulturi iz koje dolaze?

Granični policajci također mogu neformalno postaviti neka jednostavna pitanja djetetu, poput pitanja o imenu ili dobi ili drugim osobnim pojedinostima. Takva pitanja, naravno, moraju biti diskretna te prilagođena dobi i stupnju zrelosti djeteta, no mogu se usporediti s osobnim podacima iz putnih isprava.

Pitanja koja se mogu postaviti odrasloj osobi i koja mogu otkriti pokazatelje trgovanja uključuju sljedeće:

- Jeste li Vi roditelj/skrbnik/zakonski zastupnik djeteta?
- Ako ne, tko je dijete i tko ste Vi?
- Kada je dijete zadnji put vidjelo svoje roditelje?
- Ima li dijete kod sebe ikakve dokumente, poput identifikacijskih isprava ili putovnice?
- Koje je djetetovo odredište i svrha putovanja?
- Tko je organizirao putovanje?
- Tko je platio putovanje?
- Imate li kod sebe fotografije svog djeteta? (Roditelji obično imaju fotografije svoje djece spremljene u svome mobilnom telefonu ili novčaniku.)

3.1.3. Provjere isprava

Granični policajac trebao bi provjeriti odnos između djeteta i odrasle osobe. Tijekom provjere isprava važno je održati razgovor s putnicima i u isto vrijeme promatrati njihovo ponašanje (prethodno su navedeni neki prijedlozi), a posebno reakciju djeteta (radno mjesto za kontrolu putnih isprava trebalo bi biti napravljeno tako da je svako prisutno dijete jasno vidljivo; npr. jednostavno zrcalo može pomoći pri provjeri nalazi li se dijete u suprotnom donjem dijelu kontrolne kabine).

Uz uobičajene provjere potrebno se usredotočiti na sljedeće:

- Broj djece i broj isprava (putovnica, viza itd.). Potpuno nove putne isprave trebalo bi detaljnije provjeriti, posebno ako su iz

zemalja gdje se mogu izdati prijevarom ili korupcijom (prema dostupnoj analizi rizika).

- Popratni dokumenti i karte za let (plan puta) s kratkim pitanjima o razlogu za putovanje (provjera dosljednosti između prvih izjava i predloženih popratnih dokumenata). Kad putuju s djecom, dobronamjerne odrasle osobe koje ih prate obično odabiru najizravniji mogući put.
- Provjera pravnog odnosa između djeteta i osobe koja s njime putuje.
- Obitelj s nekoliko djece koja putuje zajedno: potrebno je provjeriti datume rođenja i dob odraslih osoba da bi se uočile moguće nepodudarnosti.
- Državljanstvo djece: primjerice, ako dijete ima putovnicu Europske unije, vjerojatno je da govori ili barem razumije jedan europski jezik ili više njih.
- Sustavne provjere u Nacionalnom schengenskom informacijskom sustavu (NSIS) i policijskim bazama podataka kad djeca s državljanstvom države članice Europske unije ne putuju s oba roditelja (za državljane trećih zemalja to je već zahtjev utvrđen Zakonikom o schengenskim granicama).

Ako postoje pokazatelji da bi djetetu mogao prijetiti rizik, granični policajci trebali bi započeti s kontrolom druge razine.

3.2. Kontrola druge razine

Kontrolu druge razine trebao bi provesti drugi policajac (ako je dostupan) koji je upoznat s načinom rada krijumčara i trgovaca ljudima, kao i aktualnim upozorenjima.

Sve bi prethodne aktivnosti trebalo provjeriti, a provjere bi prema potrebi trebalo ponoviti. U nastavku su opisane neke dodatne provjere.

Prema Zakoniku o schengenskim granicama dijete i osoba koja prati dijete dobivaju pisane informacije o svrsi (i postupku) provjere, koja se provodi kao uobičajen i nasumičan postupak. Te su informacije dostupne na svim službenim jezicima Europske unije i na jeziku/jezicima zemlje ili zemalja koje graniče s dotičnom državom članicom. Tijekom kontrole upotrebljava se jezik koji osobe razumiju ili za koji se razumno može pretpostaviti da ga razumiju ili se komunikacija odvija na neki drugi učinkovit način, uključujući usluge prevoditelja prema potrebi.

Tijekom kontrole druge razine potrebno je obratiti posebnu pozornost na reakciju djeteta i putnika koji ga prati.

3.2.1. Putovanje

U slučaju osjetljivih letova (prema analizi rizika) prije slijetanja zrakoplova uvijek bi se trebao upotrebljavati Sustav prethodnih informacija o putniku (APIS).

Osim logičkog ispitivanja različitih dionica puta, u nekim slučajevima popis putnika i evidencija podataka o putnicima (PNR), ako su dopušteni prema važećem nacionalnom zakonodavstvu, pomažu u provjeri nalaze li se na istom letu osobe od kojih djeci prijete rizik od teških kaznenih djela. Pomagač/pratnja može se pronaći među ostalim putnicima i presresti prije nego što napusti zračnu luku. Otvoreni izvori, poput <https://www.checkmytrip.com>, mogu se koristiti ako pregled sustava PNR-a kojim se koriste zračni prijevoznici nije dopušten nacionalnim zakonodavstvom.

Osoblje zračnog prijevoznika također može biti koristan izvor informacija. Posada zrakoplova često ima priliku promatrati putnike više sati tijekom leta pa je možda primijetila nešto neuobičajeno (npr. interakcije između odrasle osobe i djeteta koje sjedi udaljeno nekoliko redova, skupina u kojoj se djeca i osoba

koja ih prati očito ne poznaju dobro, djeca odjevena u novu odjeću koja izgleda neuobičajeno, mišljenje da djeca nisu navikla na odjeću koju imaju na sebi, na odjeći se možda još uvijek nalaze etikete itd.).

3.2.2. Isprave i prtljaga

Savjetuje se detaljna provjera putnih i popratnih isprava s mogućnošću kontaktiranja konzularnih tijela države koja je izdala putne isprave. S konzularnim tijelima ne bi trebalo kontaktirati u slučaju djeteta iz zemlje iz koje dolazi znatan broj izbjeglica ili zemlje u kojoj vlada sukob ili gdje se ozbiljno krše ljudska prava i/ili ako je dijete prepoznato kao potencijalni tražitelj azila jer bi takav kontakt mogao predstavljati dodatan rizik za dijete i njegovu obitelj. Potrebno je obratiti posebnu pozornost na to imaju li vize uzastopne serijske brojeve, posebno kad ti brojevi pripadaju putnicima koji ne putuju zajedno.

Ako to već nije dio kontrola prve razine, potrebno je pregledati I-24/7 (bazu podatka Interpol) prema nacionalnom zakonodavstvu.

Ako djeca ne putuju sa svojom prtljagom, odrasla osoba trebala bi imati nešto odjeće ili igračaka koje pripadaju djetetu u svojoj prtljazi. Svaka odrasla osoba koja prati dijete na upit bi trebala moći nabrojati nekoliko predmeta koji pripadaju djetetu.

3.2.3. Razgovor s djetetom tijekom kontrole druge razine

Prilikom razgovora s djetetom tijekom provjere druge razine granični policajac trebao bi razmotriti odvajanje na trenutak djeteta od odrasle osobe koja ga prati (diskretno). Ako se čini da djetetu prijeti rizik, bit će vjerojatnije da će ono objasniti situaciju u

odsustvu odrasle osobe koja ga potencijalno zlostavlja. Dijete u svakom trenutku treba obavijestiti o postupcima koji su u tijeku.

Nadalje, drugi granični policajac trebao bi utvrditi nedosljednost ili nepovezanost informacija postavljanjem istih pitanja odrasloj osobi zasebno i neformalno da bi se mogli usporediti odgovori djeteta i odrasle osobe koja ga prati.

Uvijek se preporučuje prisutnost dvoje graničnih policajaca, muškog i ženskog prema potrebi, te treba pokušati stvoriti neformalnu i prijateljsku atmosferu u mjeri u kojoj je to moguće. Dijete koje se osjeća sigurno i relativno opušteno lakše će komunicirati. Nepodudarnosti mogu biti pokazatelji rizika, a važno je svesti konfrontacije na najmanju moguću mjeru i biti svjestan da se situacija može svejedno doživjeti kao formalna i stresna i za djecu i za odrasle osobe (npr. možda su ranije imali negativna iskustva s policijom i/ili osobljem sigurnosti).

Prisutnost dvaju graničnih policajaca također je zaštitna mjera protiv naknadnih optužbi za zastrašivanje (ili drugo neprimjereni ponašanje). Razdoblje u kojem je dijete odvojeno od odrasle osobe koja ga prati trebalo bi biti razumno kratko, osim u slučaju da su utvrđeni pokazatelji rizika.

Razgovor s djetetom uvijek je moguća zamjena za ispitivanje, a formalno ispitivanje trebalo bi se provoditi samo kad je to strogo potrebno i u skladu s mjerodavnim pravom (vidjeti točku 2.3.). Svaki razgovor s djetetom trebao bi se provesti bez nepotrebnog odgađanja, u prostorima osmišljenima za tu svrhu ili prilagođenima njoj, po mogućnosti zajedno s drugim profesionalcima osposobljenima za takve zadatke. Ako je to moguće, ispitivač bi trebao biti istog roda kao i dijete. Ako dijete ne razumije jezik, trebalo bi također uključiti prevoditelja da bi se osigurao smislen razgovor. Broj razgovora trebao bi biti što manji, njihovo

trajanje što kraće, a dijete bi trebala ispitivati ista osoba kad god je to moguće.

Predlaže se da se objasni svrha svake interakcije i da se odrede osnovna pravila razgovora: „Ako ne znaš odgovor, nemoj pogađati. Ne postoji točan ili netočan odgovor, možeš jednostavno reći da ne znaš.“ „Ti znaš bolje od mene što se dogodilo.“ „Ako ne želiš odgovoriti, slobodno to reci.“ „Možeš me ispraviti ili se ne složiti sa mnom.“ „Ako ja ponovim pitanje, to ne znači da je prvi odgovor bio pogrešan.“ „Ako je pitanje preteško, možemo se na njega vratiti kasnije.“ „Samo reci istinu.“

Djecu općenito tijekom ispitivanja smije pratiti, u primjerenim okolnostima, odrasla osoba koju izaberu, no zahtjev odrasle osobe za time trebalo bi odbiti ako, primjerice, postoji mogućnost da je dotična odrasla osoba pomagač. U slučaju sumnje na kazneno djelo koje uključuje dijete, granični policajci moraju otpočetak osigurati da se svi razgovori s djetetom žrtvom ili svjedokom provode u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom i da se mogu upotrijebiti kao dokaz (možda će biti potrebno ishoditi prethodno odobrenje državnog odvjetnika ili suca da bi se razgovor proveo uz prisutnost odvjetnika i/ili tijela za zaštitu djece itd.). U protivnom, granični policajac s djetetom može razgovarati isključivo neformalno.

Evo nekoliko savjeta o tome kako komunicirati s djecom imajući u vidu njihovu procijenjenu dob i stupanj zrelosti:

- budite osjetljivi na znakove uznemirenosti, poput izraza lica, gesta ili govora tijela;
- ne očekujte otkrivanje svih činjenica odmah niti ustrajte na tome;
- razgovarajte s djetetom na prijateljski način i u prijateljskom okruženju; budite otvoreni, jasni i iskreni, po mogućnosti razgovarajte na djetetovom jeziku (uz podršku izvornoga govornika);

- upotrebljavajte jezik primjeren djetetovoj dobi i stupnju zrelosti, služite se jasnim i jednostavnim izrazima;
- objasnite djetetu što se događa i zašto se njegove okolnosti provjeravaju;
- pružite djetetu informacije o njegovu statusu, pravima i mjerama zaštite;
- uvjerite dijete da su vam cilj njegova dobrobit, sigurnost i zaštita;
- postavljajte otvorena i konkretna pitanja (što, gdje, kada, kako, tko, zašto);
- omogućite djetetu stanku za vodu, zahod ili odmor te odgovorite na posebne potrebe ili specifične zahtjeve prema potrebi;
- izbjegavajte pretpostavke o tome što dijete misli;
- provjerite je li dijete shvatilo, pitajte ga da vam kaže što je shvatilo;
- pitajte dijete ima li ikakva pitanja i odgovorite na njih.

Da bi se utvrdilo je li dijete uistinu upoznato s okruženjem matične države iz koje dolazi prema tvrdnjama odrasle osobe koja ga prati, sljedeće se teme mogu razmatrati kao mogućnosti koje valja istražiti:

- televizijski programi, crtani filmovi i glazbenici popularni među mladima u njihovoj matičnoj državi (informacije se mogu pronaći na internetu);
- osnovna znanja o području u kojem žive (aplikacija Google Earth Street View može biti koristan alat);
- pojedinosti o njihovoj školi, sportovima kojima se bave i izgledu njihova doma.

Djetetovi odgovori u svakom se trenutku mogu usporediti s onima koje je dala odrasla osoba koja ga prati ili druga djeca iz iste skupine.

3.3. Tranzitna područja i provjere na izlazu iz pristanišne zgrade

Većina komentara iz ostalih dijelova ovog poglavlja također se odnosi i na kontrole u tranzitnom području i provjere na izlazu iz pristanišne zgrade, imajući na umu činjenicu da u tim slučajevima prikriveni tim (npr. granični policajci u civilnoj odjeći) može bolje promatrati ponašanje putnika.

U tranzitnim područjima gdje vlada gužva, isprave, karte za ukrcaj i karte mogu se lako zamijeniti ili promijeniti. Djeca koja su došla uz pratnju mogu brzo biti napuštena. U jako prometnim zračnim lukama sustav videonadzora (CCTV) može biti od velikog značaja u utvrđivanju tih postupaka.

3.4. Konačne odluke i upućivanja

Kod svih odluka prednost mora imati najbolji interes djeteta, a načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja mora se poštivati.

Djecu treba pritvarati samo u vrlo iznimnim slučajevima, uvijek u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom, na najkraće moguće vrijeme i kao krajnje sredstvo. Odbor Ujedinjenih naroda za prava djeteta utvrdio je da se pritvaranje djece ne može opravdati na temelju migrantskog statusa¹². U svakom trenutku i u skladu s okolnostima, ako postoji razumna sumnja da bi dijete moglo biti u opasnosti ili da mu prijete rizik te se prevozi u svrhu trgovanja ili mu zbog drugih razloga treba zaštita na temelju prethodno navedenih pokazatelja/znakova, mehanizam upućivanja i početna istraga moraju se primijeniti odmah, prema mjerodavnom nacionalnom zakonodavstvu, prije nego što od-

¹² UNCRC, Opća napomena br. 6 (2005.) o postupanju s djecom bez pratnje i djecom odvojenom od roditelja izvan njihove matične države, stavak 61.

luka postane konačna. Specijalizirano osoblje za zaštitu djece trebalo bi biti pozvano na intervenciju u zračnoj luci radi upućivanja ili početnog postavljenja; granični policajci trebali bi imati pri ruci njihove informacije za kontakt.

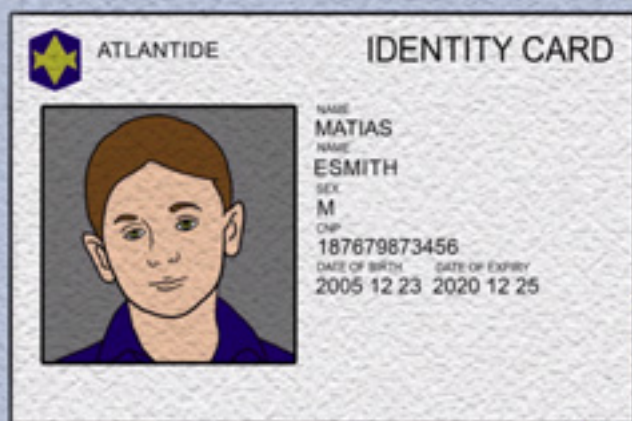
Opće je pravilo na granici da se djeca ne bi smjela odvajati od svojih roditelja (ili rodbine koja ih prati) osim u slučaju da postoji razumna sumnja da djeci u njihovom društvu prijeti rizik. Agencije za zaštitu djece mogu taj aspekt bolje potvrditi u potpunosti i preuzeti slučaj.

Ne zaboravite sljedeće:

- ♦ Pokušajte osigurati da je razdoblje od aktivacije zaštite djece i/ili NMU-ova i stvarne predaje što kraće. S tim ciljem osigurajte da je točka pristupa (tj. osoba ili osobe za kontakt i brojevi) zaštititi ili nacionalnom sustavu za upućivanje identificirana i dobro poznata.
- ♦ Ako je to moguće, organizirajte koordinacijski sastanak o zaštiti i/ili NMU-ovima radi rasprave o tome kako riješiti situacije kada dijete stigne kasno navečer, rano ujutro, praznikom ili tijekom vikenda.
- ♦ Osigurajte da djeca imaju pristup osnovnim uslugama (hrana, voda, zahod, liječnička pomoć itd.) i, ako je to moguće, da se imaju čime zabavljati dok čekaju.
- ♦ Informirajte djecu o tome što se događa i što će se dogoditi.

Granični policajci trebali bi biti upoznati s postupcima koje provode zračni prijevoznici u pogledu djece s pratnjom i djece odvojene od roditelja.

4. Djeca bez pratnje

4.1. Prilikom pristupanja provjerama i tijekom provjera prve razine

4.1.1. Situacija prije kontrole: ima li ičeg neobičnog?

Prilikom promatranja ponašanja djece bez pratnje možda će se morati uzeti u obzir **parametre slične onima koji bi se upotrijebili u slučaju obrazaca ponašanja kakvi se očekuju od djece s pratnjom ili djece odvojene od roditelja**. Može biti korisno promatrati ponašanje ljudi koji nisu svjesni da ih se promatra. U većim zračnim lukama uvijek vrijedi razmotriti mogućnost razmještanja policajaca u civilnoj odjeći.

Granični policajci trebali bi izbjegavati pretpostavke ili predrasude prilikom promatranja ljudi. Važno je suzdržati se od diskriminacije na temelju kulturnog, vjerskog, nacionalnog ili etničkog identiteta, roda ili drugih faktora prilikom promatranja djece.

Važan dio svake procjene temelji se na prvom dojmu, koliko god je on intuitivan za iskusnoga graničnoga policajca. Svaka neobična situacija trebala bi privući pozornost policajaca i biti povod za aktivnosti druge razine (tj. temeljit pregled popratnih i putnih isprava, diskretno promatranje, istraga odnosa i dinamike s osobom koja čeka dijete itd.).

Iskusni granični policajci, koji su navikli gledati djecu na granici, mogu iskoristiti svoje znanje i razmotriti sljedećih nekoliko pitanja u vezi s dobi i stupnjem zrelosti djeteta.

4.1.2. Prilikom kontrole prve razine

Granični policajci u kontrolnoj kabini trebali bi obratiti pozornost na neke od sljedećih dodatnih pokazatelja izgleda:

- ♦ Primjećujete li nešto neobično u vezi sa situacijom?

- ♦ Je li ponašanje djeteta u skladu s trajanjem leta koji je upravo završio?
- ♦ Je li dijete mirno, odsutno, nekoherentno, preplašeno ili uznemireno?
- ♦ Gleda li dijete u drugog putnika? (U tom slučaju potrebno je podvrći drugog putnika detaljnijoj provjeri jer može biti „pratnja“.)

4.1.3. Provjere isprava

Jezična prepreka nesumnjivo je problem, no moguće je izmijeniti nekoliko prijateljskih riječi s djetetom, uzimajući u obzir djetetovu dob i stupanj zrelosti. Možete pitati tko ga čeka u prostoru za doček izvan sigurnosnog područja, putuje li dijete često, gdje su djetetovi roditelji i tko je doveo dijete do zračne luke u matičnoj državi.

Uz uobičajene provjere potrebno se usredotočiti na sljedeće:

- ♦ Predočene isprave (putovnice, vize, popratni dokumenti itd.). Potpuno nove putne isprave trebalo bi detaljnije provjeriti, posebno ako su iz zemalja gdje su mogle biti izdane prijevarom ili korupcijom (prema dostupnoj analizi rizika).
- ♦ Neki konzulati izdaju vize za djecu s imenom osobe koja prati dijete u polju za napomene (npr. britanski konzulati); dijete bi moglo imati neke stare vize u svojoj putovnici s imenom osobe koja ga čeka u prostoru za doček.
- ♦ Pregled popratnih dokumenata i zrakoplovnih karata (plan puta) uz kratka pitanja o razlogu putovanja.
- ♦ Prema Zakoniku o schengenskim granicama (ZSG), uvid u NSIS i policijske baze podataka (za državljane trećih zemalja, što već jest zahtjev ZSG-a) i, ako je dostupno na tom području, korištenje sustavom upozoravanja na otmicu djece.

Snažno se preporučuje zamoliti službenike na drugoj razini kontrole da identificiraju i kratko ispituju osobu koja čeka dijete (vidjeti točku 4.2.1.).

Ako postoje pokazatelji da bi djetetu mogao prijetiti rizik, granični policajci trebali bi započeti s provjerom druge razine.

4.2. Kontrola druge razine

Kontrolu druge razine trebao bi provesti drugi policajac (ako je dostupan) koji je upoznat s načinom rada krijumčara i trgovaca ljudima, kao i nedavnim upozorenjima.

Sve bi prethodno navedene aktivnosti trebalo preispitati, a provjere bi prema potrebi trebalo ponoviti.

Provjere isprava i karata, detaljno ispitivanje različitih dionica puta, ograničenja u pogledu tranzitnih područja i tehnike preporučene za razgovor s djecom ostaju u suštini iste kao za djecu s pratnjom ili djecu odvojenu od roditelja.

Prema Schengenskom zakoniku, dijete i osoba koja prati dijete dobivaju pisane informacije o svrsi (i postupku) provjere, koja se provodi kao uobičajen i nasumičan postupak. Te su informacije dostupne na svim službenim jezicima Europske unije i na jeziku/ jezicima zemlje ili zemalja koje graniče s dotičnom državom članicom. Tijekom kontrole upotrebljava se jezik koji dijete razumije ili za koji se razumno može pretpostaviti da ga razumije ili se komunikacija odvija na neki drugi učinkovit način, uključujući usluge prevoditelja prema potrebi.

4.2.1. Osoba koja čeka dijete

Važan faktor je moguća prisutnost osobe koja čeka dijete. Prvi prioritet službenika na drugoj razini kontrole jest identificirati i kratko ispitati tu osobu, no ta bi se provjera trebala provesti samo nakon što se uz pomoć dostupne dokumentacije, osoblja zračnog prijevoznika i djeteta dobije uvid u situaciju. Kasnije je potrebno provjeriti što kaže osoba koja čeka dijete.

Savjetuje se da policajci u civilnoj odjeći slijede uz razmak od nekoliko metara osoblje u zračnoj luci koje prati dijete do prostora za doček da bi bili sigurni da će se osoba koja čeka dijete pojaviti. Trgovac ljudima mogao bi se sakriti ako se s djetetom pojavi granični policajac u uniformi.

Osoba koja čeka dijete izvan prostora za dolaske trebala bi biti obaviještena o potrebi detaljne provjere koja je standardni namumični postupak, pri čemu treba obratiti pozornost na reakciju osobe koja čeka dijete.

Ako dijete putuje s vlastitom prtljagom, moguće je da je odrasloj osobi više-manje poznato što je u njoj, posebno ako je dijete vrlo maleno. Odrasla osoba na upit bi trebala moći nabrojati nekoliko predmeta.

Policajac se mora potpuno uvjeriti da je razlog putovanja djeteta opravdan i da je objašnjenje istinito.

Zahtjev za azil tijekom postupka identifikacije i kontrole, bilo da ga uputi dijete ili osoba koja čeka dijete u ime djeteta, ne bi smio spriječiti ili omesti graničnog policajca u prikupljanju svih potrebnih dokaza i provedbi uobičajenog postupka.

4.3. Konačne odluke i upućivanja

Kod svih odluka prednost mora imati najbolji interes djeteta, a načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja mora se poštivati.

Djecu treba pritvarati samo u vrlo iznimnim slučajevima, uvijek u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom, na najkraće moguće vrijeme i kao krajnje sredstvo. UNCRC je utvrdio da se pritvaranje djece ne može opravdati na temelju migrantskog statusa¹³. U svakom trenutku i u skladu s okolnostima, ako postoji razumna sumnja da bi dijete moglo biti u opasnosti ili da mu prijete rizik te se prevozi u svrhu trgovanja ili mu zbog drugih razloga treba zaštita na temelju prethodno navedenih pokazatelja/znakova, mehanizam upućivanja i početna istraga moraju se primijeniti odmah, prema mjerodavnom nacionalnom zakonodavstvu, prije donošenja konačne odluke. Specijalizirano osoblje za zaštitu djece trebalo bi biti pozvano na intervenciju u zračnoj luci radi upućivanja ili početnog postavljenja; granični policajci trebali bi imati pri ruci njihove informacije za kontakt.

Opće je pravilo na granici da se djeca ne bi trebala odvajati od svojih roditelja ili rodbine (koji ih možda čekaju u prostoru za dolazke) osim u slučaju da postoji razumna sumnja da djeci u njihovom društvu prijete rizik. Agencije za zaštitu djece mogu taj aspekt bolje potvrditi u potpunosti i preuzeti slučaj.

Ne zaboravite sljedeće:

- ♦ Pokušajte osigurati da je razdoblje od aktivacije zaštite djece i/ili NMU-ova i stvarne predaje što kraće. S tim ciljem osigurajte da je točka pristupa (tj. osoba ili osobe za kontakt i brojevi) zaštititi ili NMU-u identificirana i dobro poznata.

¹³ UNCRC, Opća napomena br. 6 (2005.) o postupanju s djecom bez pratnje i djecom odvojenom od roditelja izvan njihove matične države, stavak 61.

- Ako je to moguće, organizirajte koordinacijski sastanak o zaštiti i/ili NMU-ovima radi rasprave o tome kako riješiti situacije kada dijete stigne kasno navečer, rano ujutro, praznikom ili tijekom vikenda.
- Osigurajte da djeca imaju pristup osnovnim uslugama (hrana, voda, zahod, liječnička pomoć itd.) i, ako je to moguće, da se imaju čime zabavljati dok čekaju.
- Informirajte djecu o tome što se događa i što će se dogoditi.

Granični policajci trebali bi biti upoznati s postupcima koje provode zračni prijevoznici u pogledu djece bez pratnje.

5. Dodatne informacije

5.1. Prikupljanje podataka

Pravilno prikupljeni podaci pokazuju da su aktivnosti na terenu provedene primjereno. Budući da je na razini Europske unije dostupno malo podataka o djeci koja prelaze vanjsku granicu, boljim prikupljanjem podataka mogle bi se identificirati bolje prakse i spasiti izvjestan broj žrtava.

Granični policajci mogu igrati ključnu ulogu u otkrivanju zločina koji uključuju djecu. Uspjeh povezanih istraga često ovisi o odgovoru i radnjama graničnih policajaca koji prvi otkriju da nešto nije u redu ili da nešto nedostaje. Potrebno je osigurati da se svaka pojedina informacija koja bi mogla biti važna proslijedi odgovarajućim tijelima radi brzog postupanja. Trgovci ljudima rijetko rade sami i često mijenjaju točku ulaska da bi smanjili rizik od presretanja; stoga samo prikupljanje iscrpnih podataka može pomoći u otkrivanju sličnih načina rada i razmjeni najboljih praksi. Vrbovanje, prijevoz i iskorištavanje djece zahtijeva visoku razinu organizacije skupine. Granični policajci stoga paze na niz međusobno povezanih kaznenih djela¹⁴.

5.2. Zaštita podataka

Granični policajci trebali bi u potpunosti poštivati sve primjenjive zahtjeve u pogledu zaštite podataka prilikom evidentiranja, obrade i prijenosa podataka o djeci. Propise o zaštiti podataka treba poštivati.

U isto vrijeme, granični policajci moraju pažljivo evidentirati, obrađivati i prenositi podatke o djeci. Propisi o zaštiti podataka primjenjuju se i treba ih poštivati. Općenito je pravilo da granični

¹⁴ Interpolovo godišnje izvješće iz 2008. o zločinima u vezi s trgovanjem ljudima.

policijci ne smiju predati konkretne informacije o djetetu natrag u njihovu matičnu državu ili tijelima u matičnoj državi koja se nalaze u državi dolaska (npr. osoblje konzulata).

Ako je potrebno, osobu koja čekaju dijete i odraslu osobu ili osobe izvan prostora za dolaske trebalo bi identificirati (vidjeti također poglavlje 4., točku 4.2.1.).

5.3. Konzularni predstavnici trećih zemalja

Trebalo bi procijeniti mogućnost stupanja u kontakt s tim delegacijama da bi se brzo provjerile popratne i putne isprave, pod uvjetom da to ne izlaže dijete dodatnom riziku (npr. ako dijete izrazi namjeru traženja azila).

Putnike (odrasle osobe) koji prate dijete ili osobe koje čekaju dijete također se može povezati s izvornim govornikom njihovog jezika ili prevoditeljem da bi se bolje objasnila situacija odgovarajućim tijelima.

5.4. Postupci zračnih prijevoznika za postupanje s djecom bez pratnje

Zahtjevi u pogledu dobi koje zračni prijevoznici obično upotrebljavaju za definiranje maloljetnika bez pratnje odnose se na djecu u dobi od 5 do 11 godina (ponekad i do 15 godina). Informacije o postupcima koje zračni prijevoznici upotrebljavaju obično su lako dostupne na njihovim službenim internetskim stranicama.

Lokalni službenici trebali bi analizirati različite postupke i utvrditi moguće slabosti u vezi s djecom u svojim zračnim lukama.

6. Zaštita i nacionalni mehanizmi upućivanja

Kako je navedeno u točki 1.9., NMU je sustav uspostavljen na nacionalnoj razini da bi se osigurala zaštita ranjivih osoba i njihovih prava kroz koordinirani odgovor. Organizacija NMU-a razlikuje se prema nacionalnim specifičnostima i konkretnim problemima.

Države članice EU-a, primjerice, imaju u skladu s europskim zakonodavstvom obvezu uspostave mehanizma upućivanja na nacionalnoj razini za žrtve trgovanja ljudima¹⁵. U nekim je zemljama odgovor granične policije koji se zahtijeva u slučajevima koji uključuju ranjivu djecu sistematiziran u skup standardnih operativnih postupaka koji se lako može aktivirati. U drugim je zemljama taj odgovor mnogo nejasniji, pa tako granični policajci razvijaju vlastite *ad hoc* postupke upućivanja.

Europska unija također promiče uspostavu mehanizama upućivanja na nacionalnoj razini radi rješavanja slučajeva otmice djece. Komisija je izdala smjernice¹⁶ i ponudila podršku¹⁷ za pomoć državama članicama pri uspostavi sustava upozoravanja na otmice djece koji nude mogućnost prekogranične interoperabilnosti. Vijeće¹⁸ je također pozvalo države članice da uspostave takve mehanizme i sklope potrebne sporazume o suradnji. Treba napomenuti da raznolikost nacionalnih sustava ne osigurava ujednačenost na razini Europske unije. Do sada nisu sve

¹⁵ Vidjeti članak 11. stavak 4. Direktive 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća, u kojem je utvrđeno da „države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi uspostavile odgovarajuće mehanizme s ciljem ranog otkrivanja žrtava, pomoći i podrške žrtvama u suradnji s odgovarajućim organizacijama za potporu žrtvama”.

¹⁶ SEC(2008) 2912 završna verzija – Najbolja praksa za pokretanje upozorenja o prekograničnoj otmici djeteta: http://ec.europa.eu/justice/funding/rights/call_10014/ramc_ag_annex_5_2008_en.pdf

¹⁷ Primjerice, Bugarska, Cipar, Poljska, Slovačka, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina iskoristile su tu mogućnost.

¹⁸ Zaključci Vijeća od 11. studenoga 2008.: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014612%202008%20REV%202>

države članice razvile takve mehanizme. Ti su mehanizmi, međutim, potrebni da bi se osigurao brz i koordiniran odgovor na otmice djece, uz uključenje svih odgovarajućih aktera, uključujući granične policajce.

Nacionalna nadležna tijela glavni su subjekti u uspostavi NMU-a te osiguravanju prekogranične i međusektorske suradnje. Međutim, granični policajci mogu igrati važnu ulogu u poticanju odgovarajućih nacionalnih nadležnih tijela da uspostave takve mehanizme tamo gdje oni još ne postoje.

Frontex preporučuje uspostavu sustava lake aktivacije za upućivanje. Za svaki mehanizam upućivanja koji se odnosi na djecu trebalo bi u obzir uzeti sljedeća načela:

- ♦ Zaštita prava djeteta trebala bi biti prvi prioritet svih mjera koje se poduzimaju, uz puno poštovanje najboljeg interesa djeteta.
- ♦ Učinkovit sustav trebao bi biti što širi da bi se s pomoću njega moglo brzo odgovoriti na različite oblike zlostavljanja, iskorištavanja i trgovanja ljudima. Trebao bi biti dostupan širok spektar specijaliziranih usluga da bi se specifične potrebe pojedinaca mogle rješavati na primjeren način.
- ♦ Trebalo bi težiti multidisciplinarnom i međusektorskom pristupu. Najučinkovitiji su integrirani sustavi zaštite djece. Stoga bi trebali biti uključeni svi relevantni i specijalizirani subjekti, od vlade do civilnog društva.
- ♦ Sporazumi sklopljeni između različitih subjekata trebali bi biti dovoljno fleksibilni da se njima uzme u obzir složenost postupka upućivanja i da se njima rješavaju različite potrebe djece u različitim situacijama. Svi partneri moraju biti uključeni s obzirom na svoju ulogu i odgovornost, a temeljno načelo suradnje trebalo bi biti pažljivo i detaljno definirano unutar mehanizma.
- ♦ Potrebno je omogućiti i olakšati pristup službama za podršku i zaštitu.

- ♦ Transparentnost i jasna podjela odgovornosti u središtu su učinkovitog mehanizma upućivanja.
- ♦ Oslanjanje na postojeće mehanizme s ciljem jačanja lokalnog vlasništva trebalo bi olakšati postupak. Cilj bi trebao biti održivost.
- ♦ Mehanizam bi trebalo redovito preispitivati i ažurirati da bi se osigurala učinkovita i djelotvorna zaštita djece. Potrebno je nastojati ostvariti sinergije s drugim odgovarajućim sustavima upućivanja.

Granični policajac uvijek bi pri ruci trebao imati sljedeće, ako je dostupno:

- ♦ pojediniosti za kontakt glavnih službi: cjelodnevne službe za podršku djeci i druge službe hitne podrške;
- ♦ cjelovit popis s pojediniostima za kontakt svih dostupnih službi i programa za zaštitu (iz područja medicine, mentalnog zdravlja, prava, logistike itd.), bilo od nacionalnih nadležnih tijela, civilnog društva, međunarodnih organizacija ili nevladinih organizacija.

Naposljetku, važno je da granični policajci prođu specifično osposobljavanje o postupanju s ranjivim osobama, s posebnim naglaskom na djecu.

7. Pojmovnik

- APIS** Sustav prethodnih informacija o putniku (Advanced Passenger Information System)
- I-24/7** Interpolov sustav za provjeru
- ILO** Međunarodna organizacija rada
- IOM** Međunarodna organizacija za migracije
- MBP** Maloljetnik bez pratnje
- NGO** Nevladina organizacija
- NMU** Nacionalni mehanizam za upućivanje
- NSIS** Nacionalni schengenski informacijski sustav
- PNR** Evidencija podataka o putnicima (Passenger Name Record)
- UNCRC** Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (1990.)
- UNCRSR** Konvencija Ujedinjenih naroda o statusu izbjeglica (1951.)
- UNODC** Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal
- ZSG** Zakonik o schengenskim granicama

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland
Tel. + 48 22 205 95 00
Fax + 48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

Print:
TT-02-17-558-HR-C
ISBN 978-92-95213-00-5
doi:10.2819/005314

PDF:
TT-02-17-558-HR-N
ISBN 978-92-95213-43-2
doi:10.2819/96960

Ured za publikacije